

RIIGIKOGU

3. istungjärk.

Protokoll nr. 48 (9).

1921. a.

Sisu: 1. Juhatuse teadaanne „Kandle“ seltsi poolt Riigikogule saadetud terwitustelegrammi kohta. — 2. Välisministri erakorraline teadaanne Eesti de jure tunnustamise kohta Austria ja Saksamaa poolt. — 3. Riigi 1921 a. eelarwe I lugemisel.

Riigikogu koosolek 19. juulil 1921. a. kell 10 hom. Toompea lossi Walges saalis.

Kokku on tulnud 64 Riigikogu liiget.

Koosolekut juhatab abiesimees **K. Wirma**.

Sekretääri kohal sekretäär **A. Tupits**.

Walitsuse lauas istuwad: rahaminister **G. Westel**, välisminister **A. Piip**.

Koosolek algab kell 10.30 min. hommikul.

Juhataja **K. Wirma**: Awan Riigikogu koosoleku.

1. Juhatuse teadaanne. Enne kui päewakorra juure minna teatan, et „Kandle“ seltsi poolt on Riigikogule terwitustelegramm tulnud.

Erakorraliseks teadaandeks on sõna herra välisministril.

2. Välisministri erakorraline teadaanne. Välisminister **A. Piip**: Austatud rahwaesitajad: Mul on au

täna teada anda Riigikogule, et 22. juunil tunnustas Austria wabariik Eesti wabariiki kui de jure iseseiswat riiki ja et 9. juunil Saksa ajutine esitaja herra Henkel teatas mulle, kui wabariigi välisministrile, et Saksa riik tunnustab Eestit, kui de jure iseseiswat riiki. Sealjuures andis Saksa riigi asjaajaja von Hentig oma wolitused välisministeeriumi ära, alla kriipsutades sellega, et de jure tunnustamine sündinud fakt on. Meil, austatud Riigikogu liikmed, on tõsised põhjused rõõmsad olla nende tunnustamiste puhul. Need tõendawad, et see poliitika, mille all kolm aastat tagasi meil kannatada tuli, lõpulikult nüüd kõrwaldatud on ja nende demokraatlikud walitsused on astunud Eestiga wahekorradesse, mis sõbralikkuse ja hea wahekorra peal põhjenuwad. Ma olen kindel, et meie rahwas ja rahwaesitajad küllalt kõrgelt seda hindawad. Meie tunnus-

tamine nende riikide poolt sisaldab tõsist lootust, mis awaldatud Saksa esitaja poolt wolituste äraandmisel, et sõbralik wahekorrad meie ja nende riikide wahel aina kaswama saab nii hästi poliitiliselt, kui ka majandusliselt, ja kestwalt sõbralikuks jääb, nagu ta seda praegugi on. Sõbralikkuse tunne leidis awaldamist hiljuti ka wäljamaal, kus meie ajakirjanduse esitajad nii sõbralikult wastu wõeti. Mul on rõõm sellest teatada Riigikogu liigetele, lootes, et meie rahwas ka selles tunnustamises, mis kogu Euroopa tunnustamise üheks wiimaseks sammuks, leiab jõudu edaspidiseks arenemiseks kultuuri ja majanduse alal (Käteplagin.)

3. Riigi 1921. a. eelarwe I lug. Juhataja **K. Wirma**: Eilsel koosolekul jõudsid Riigikogu liikmed riigi 1921. a. eelarwe arwustamisel I lugemisel lõpule; jääb ainult järele hääletada aruandja ettepanekut seda eelarwet I lugemisel wastu wõtta. (P. Abramson (is.): Palun sõna.)

Juhataja **K. Wirma**: Läbirääkimised on lõpetatud, enam sõna ei saa anda. See on meie sisemise korra järele. Ma asun hääletamisele. (A. Rei (sd.): Palun sõna hääletamise motiivide kohta.)

A. Rei (sd.): Ilma, et üksikasjaliselt seda arwustust jätkata, on meie rühm selle poolt, et esimesel lugemisel eelarwe saaks wastu wõetud.

O. Strandman (töer.): Meie kodukorra § 45 on ette nähtud, et I ja II lugemise wahel vähemalt 3 päewa olema peab. Et mitte niisugust pikka waheaega ei oleks, teen ma ettepaneku, et juba täna kell 5 õhtul II lugemisele üle minna.

Juhataja **K. Wirma**: Ma asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Üks ainukene liige on selle wastu, teised on kõik selle poolt; sellega on riigi 1921 aasta eelarwe I lugemisel

wastu wõetud. On ettepanek tehtud eelarwe teisele lugemisele täna pealelõunasel koosolekul kell 5 asuda. (Hääletatakse.) Wastu on üks, sellega siis on otsustatud täna õhtusel koosolekul kell 5 eelarwe II lugemisele üle minna. Rkl. M. Martna on isiklikkudes asjades sõna palunud.

M. Martna (sd.): Austatud Riigikogu liikmed! Isiklikuks seletuseks sõna wõttes tulen rkl. herra Weileri awalduste juure, kes oma kõnes tähendas, kui mina välisministeeriumi ja välisesitust süüdistanud, et nad küllalt agarad pole olnud Saksamaalt neid warandusi tagasi nõudes, mis Saksa okkupatsioonil wõimud meilt ära on wiinud, siis olla ju just mina sellepärast Saksamaal olnud, et seda warandust sealt tagasi nõuda. Mina süüdistanud siis õieti iseennast. Seda etteheidet ei ole mina ära teeninud. Kui mina detsembrikuul 1919. a. Berliinist tagasi tulin, andsin ma oma tegewuse üle aruande ära, nagu ma ka sealt välisministeeriumile kirjutasin. Minule ei ole mitte rahulolematust awaldatud ja ma wõin ka ise rahuliku südamega tunnistada, et mina seal olles seda tegin, mis minul seal teha wõimalik oli. — Nagu teada, otsustasid liitriikide wägewad Londonis ja Pariisis Saksamaa suhtes seesuguste waranduste asjus, nagu meil Saksamaalt saada on. Ja mina olen selles arwamises, et nende waranduste tagasisaamise asjus oleks meie esitajad Londonis ja Pariisis — wõib olla ka Roomas — pidanud liitriikide poolt walitsuste juures ja sealpool ärapeetud kongressidel mõjuwalt samme astuma. Mina pean aga tähendama, et neid samme Saksamaalt waranduste tagasitoomiseks seal mitte ei astunud, wõi vähemalt mitte sel ulatusel, nagu seda tarwis oleks olnud.

Kui ma näit. Berliinis selle komisjoniga läbirääkimistesse astusin, kes sealt läbi sõitis, et Saksa wägesid Lätimaalt ära kutsuma sundida, siis teatasin ma sellest otsekohe välisministeeriumi, kus ministri kohustetäitjaks sel ajal praegune minister A. Piip oli. Ma ootasin, et mulle Berliini teateid saadetakse selle küsimuse kohta, mis siinpool tehtud, kuid ma ei saanud wastustki. (A. Piip (töer.) Birk oli sel ajal.) Wõib olla, et ma selles eksin, et tööpoolest Teie ei olnud, kuid mul on meeles, nagu oleksin ma just Teile kirjutanud. Ei ole sellekohaseid paberid praegu käepärast. Aga tõsi on, et ma selle komisjoni tagasisõidu puhul midagi teha ei saanud, enam midagi teha ei teadnud, sest et ma siinsete sammude üle teateid ei saanud; sest ilma teateta oleksin mina wõinud teistmoodi talitada, kui see siin mõeldud oli. — Seda mõtlesin mina oma kõnes, ja mõtlen, et nende argumentide põhjal herra Weiler'il õigust ei ole mulle seesuguseid etteheiteid teha.

O. Strandman (töer.): Panen ette koosolekut täna lõpetada.

Juhataja **K. Wirma**: Päewakord on läbi. Kas keegi on selle wastu, et koosolekut lõpetada? Wastu ei ole keegi. Kas tehtakse ettepanekuid järgmise koosoleku aja kohta?

O. Strandman (töer.): Ma arwan, et kui Riigikogu otsustas täna kell 5 riigi eelarwe II lugemisele üle minna, sellega on järgmise koosoleku aeg kindlaks määratud.

Juhataja **K. Wirma**: Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 10.45 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu abiesimees **K. Wirma**.

Sekretäär **A. Tupits**.